

ขอสรุปและขอเสนอแนะ

ขอสรุป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ในการวินิจฉัยความผิดทางอาญาของบุคคลถือได้ว่า องค์ประกอบภายนอก ซึ่งได้แก่การกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล เป็นลำดับแรกที่เราต้องพิจารณาถึงการกระทำต้องพิจารณาว่า ได้มีการกระทำตามความหมายของกฎหมายอาญา

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้บังคับของจิตใจ และสามารถควบคุมได้ รวมถึงการไม่กระทำและผลของการไม่กระทำ ซึ่งให้กรณีการงดเว้นการจักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล เมื่อมีหน้าที่ต้องกระทำ สำหรับความผิดที่ต้องการผลก็ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล คือผลนั้นมาจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลนี้ในกฎหมายลักษณะอาญาเดิมไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาจึงได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 63 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเป็นการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลให้สอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยโชตเหตุและแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลเป็นแนวทางวินิจฉัยในเรื่องผลของการกระทำกับความรับผิด

ความหมายของผลการกระทำในทางอาญา ความจำเป็นในการศึกษาหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

1. ความจำเป็นในแง่ของพยานหลักฐาน เนื่องจากกฎหมายลักษณะพยานยังไม่สามารถสร้างหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความรับผิดได้อย่างแน่ชัด แนวความคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น จึงย่อมมีความสำคัญ

2. ต้องเข้าใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลแตกต่างจากเหตุแห่งความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคนละส่วนกัน มิฉะนั้นจะปะปนกัน ในคดีอาญาการกระทำที่ศาลอาพิจารณาคความผิดได้ก็เฉพาะคดีที่ได้ความว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้นเพียงแต่ลำดับ เหตุการณ์ก่อนหลัง ไม่พอที่จะถือว่าเป็นเหตุและผลของกันและกัน

3. การมีหลักเกณฑ์ ทฤษฎีในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล ช่วยให้การวินิจฉัยความรับผิดชอบในผลของการกระทำในทางกฎหมายยืดหยุ่น เพราะพฤติการณ์จะทำให้เกิดผลเป็นความรับผิดชอบแตกต่างกันไปตามข้อเท็จจริง หากจะนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายก็จะทำให้กระด้างไม่สามารถครอบคลุมข้อเท็จจริงได้ทุกเรื่อง จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักเกณฑ์และทฤษฎีดังกล่าว

ความเป็นมาของหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลในประเทศไทยตามกฎหมายลักษณะอาญา ไซยูกอนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาประเทศไทยไม่ได้นำหลักเกณฑ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ต่อมาเมื่อมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายลักษณะอาญาจึงได้การคำริเสนอแนวความคิดให้เลือกใช้ทฤษฎี เจื่อนไซและทฤษฎี เหตุเหมาะสมในการวินิจฉัยเกี่ยวกับผลของการกระทำ เพราะทั้งสองทฤษฎีได้รับความสนับสนุนจากกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มากพอ ๆ กัน

ประเทศอังกฤษ ใช้หลักเกณฑ์ตามทฤษฎีเจื่อนไซและเหตุที่เหมาะสมปะปนกัน

ประเทศฝรั่งเศส ใช้หลักเกณฑ์แบ่งทฤษฎีเหมาะสม ตามคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส ถือว่าเหตุที่ทำให้เกิดการเสียหายเป็นเหตุที่สามารถเป็นไปได้ และสามารถเห็นล่วงหน้า

ประเทศสวิตส กฎหมายสวิตสระบบชัดว่าในศาลถือตามทฤษฎีเหตุเหมาะสม

ประเทศออสเตรีย เช็คโกสโลวาเกีย และอิตาลี คือตามทฤษฎี

เจื่อนไซ

ประเทศเยอรมัน ผู้เขียนตำรากฎหมายหลายคนนิยมทฤษฎีเหตุเหมาะสม แต่ตำรากฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลสูงสุดยึดถือทฤษฎีเจ็อนไซ เป็นแนวปฏิบัติ เมื่อได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาขึ้นแล้ว จึงได้มีการบัญญัติเรื่องผลงานการกระทำเป็นเรื่องผลธรรมคาขึ้น ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะ

1. ทฤษฎีเจ็อนไซ วินิจฉัยความรับผิดชอบในผลของการกระทำได้กว้าง มีรายละเอียดและช้อยกเว้น ยากที่จะบัญญัติไว้ เป็นกฎหมาย จึงเป็นหน้าที่ของ ผู้ศึกษากฎหมายที่จะค้นคว้า เพื่อให้การวินิจฉัยความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เลือกบัญญัติไว้ในหมวดความรับผิดชอบเป็นเรื่องผลธรรมคาไว้ใน มาตรา 63 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ของทฤษฎีเหตุเหมาะสม เพราะเป็นกรณีที่สอดคล้อง สามารถใช้กับความผิดต่าง ๆ ที่ผลของการกระทำทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนัก หรือเพิ่มโทษขึ้นได้ ซึ่งมีบัญญัติอยู่แล้วในกฎหมายลักษณะอาญา

ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ความรับผิดชอบ ทางอาญาบางประเภทต้องนำเอาผลมาพิจารณาว่า เกี่ยวของสัมพันธ์กับเหตุที่ก่อขึ้น หรือไม่ จึงจะเป็นความผิดสำเร็จ ฉะนั้นในคดีอาญาจึงมีบางสิ่งที่ยื่นออกเห็นออกจาก เจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำ (mens rea) ที่สั่งให้เห็นผลของการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายขึ้น โดยการแสดงออกภายนอกให้เห็นถึง เจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำ (และการงควั่นก็สามารถเป็น เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลได้ด้วย) ในแง่ของกฎหมายแล้วการกระทำและการงควั่นของบุคคลอาจก่อให้เกิดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย และการบังคับแสดงออกภายนอกได้ โดยพิจารณาในความหมายของ สาเหตุของการกระทำ (cause) เพื่อหาหลักเกณฑ์โดยสังเขปของความสัมพันธ์ ที่เป็นเหตุเป็นผลระหว่างการกระทำ ความผิดทางอาญากับผลที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืน กฎหมาย

สาเหตุของการกระทำ Aristotle ถือว่าการรู้สิ่งใดต้องประกอบ ด้วยการรู้อถึงสาเหตุของสิ่งนั้นเสียก่อน โดยวางหลักเกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่าง

การกระทำกับผลเพื่อให้เข้าใจสภาพการณ์ตามธรรมชาติไว้ 4 ประการได้แก่
 Formal, Material, Final, Efficient ซึ่งในแง่ของกฎหมายอาญา
 Formal และ Efficient Cause สัมพันธ์กับเจตนาชั่วร้าย (mens rea)
 rea) ของผู้กระทำและการกระทำที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน,
 Material Cause ถือว่าเป็นเงื่อนไขหรือส่วนหนึ่งที่ประกอบเป็นการกระทำ
 หรือกำหนดให้เกิดผลของการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ และ Final Cause
 อาจเป็นเพียงมูลเหตุจูงใจ (motive) สิ่งที่ถูกกฎหมายกำหนดหรืออื่น ๆ ที่อยู่
 นอกเหนือจากที่ถูกกฎหมายจะกำหนดไว้ก็ได้

สาเหตุของการกระทำ ถือว่าเป็นสิ่งสุดท้ายของมนุษย์ที่ใช้อธิบายเรื่อง
 ที่เกิดขึ้น จึงหมายถึง "วิถีทางของสิ่งที่เกิดขึ้น" (the ways of things)
 โดยต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ตามกฎหมายก็ต้องเป็นสาเหตุ
 ของการกระทำที่ส่งผลให้จำเลยต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องนั้น

แต่สาเหตุของการกระทำอาจรวมไปถึงเงื่อนไขหรือสภาพการณ์
 (condition) ที่จำเป็นในการก่อให้เกิดผลด้วย โดยไม่สามารถแยกออกจาก
 กันได้ แต่ Hume กลับเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกัน เพราะสาเหตุของการกระทำเป็น
 เพียงรูปแบบที่รับรู้ โดยต้องให้ความสนใจและพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

นอกจากเงื่อนไขหรือสภาพการณ์แล้วก็ยังมีเรื่องสามัญสำนึกอีก
 (common sense) โดยนักจิตวิทยาให้ความสนใจเพราะเป็นเรื่องมูลเหตุจูงใจ
 ของผู้กระทำผิด (offender's motivation) นักสังคมวิทยาให้ความสนใจ
 เพราะเป็นเรื่ององค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม ส่วนนักชีววิทยาให้ความสนใจโดย
 อาศัยลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งล้วนส่งผลให้เห็น
 ถึงความหมายของสาเหตุของการกระทำ แต่ในความหมายของกฎหมายอาญาแล้ว
 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลจะถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตของหลักกฎหมาย
 อาญาเฉพาะการกระทำและผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น การปรับกฎหมายจะต้องพิจารณา
 ว่าอะไรคือสาเหตุตามความเป็นจริงอันนำไปสู่ผลให้ถูกต้องตามประเพณีของความผิด
 และเป็นเรื่องธรรมดาที่อยู่ในความหมายของความรับผิดชอบทางอาญาได้ด้วย

สาเหตุของการกระทำ ในความหมายที่ถือว่ามีความสำคัญในทางกฎหมาย มี 3 ประการคือ

1. สาเหตุที่เป็นแรงจูงใจ หรือสาเหตุที่กระตุ้นให้ทำ
2. สาเหตุที่เป็นการกระทำอันแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่ผลสุดท้าย
3. สาเหตุที่เป็นสิ่งต่อเนื่องกันไปไม่รูด

สาเหตุอันนำไปสู่ผลของการกระทำมีกรณีต่าง ๆ กันได้แก่ cause of fact , current cause , efficient cause , efficient intervening cause , immediate cause , proximate cause , causa sine qua non

ความหมายของผล ผลคือพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด อันกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำเกิดขึ้น โดยสิ่งที่ปรากฏเป็นขั้นสุดท้ายเรียกว่า ผลสุดท้าย (consequence) ของสาเหตุที่เกิดขึ้น และเหตุที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดจากการกระทำของบุคคลเสมอไป อาจเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติ หรือการกระทำของสัตว์ก็ได้

ประเภทของผลซึ่งเกิดจากการกระทำมี 2 ประเภท

1. ผลที่เกิดขึ้นโดยความสำเร็จของการกระทำนั่นเอง
2. ผลประเภทที่คงมีอะไร เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวอริยาบถนั้น

องค์ประกอบของผล

1. ต้องมีการกระทำ
2. การกระทำนั้นต้องดำเนินไปจนบรรลุถึงขั้นสุดท้ายของการกระทำ
3. มีกฎหมายบัญญัติว่าผลเป็นองค์ประกอบความผิด

ลักษณะของผลการกระทำและความรับผิดชอบในทางอาญา ผลของการกระทำเป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำ กฎหมายอาญาเอาโทษถือเมื่อมีการกระทำ ส่วนความหมายของการกระทำตามมาตรา 59 นั้นต้อง

ประกอบด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย, พฤติกรรมแวดล้อมการเคลื่อนไหว และผล
ที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวร่างกาย หมายถึง อาการเคลื่อนไหวในทางธรรมชาติ
ของร่างกายโดยจิตใจบังคับ แต่การกระทำบางอย่างเกิดขึ้นโดยไม่ได้มีจิตใจบังคับ
หรือไม่ตั้งใจกระทำ เช่น การกระทำโดยประมาท ฉะนั้นการเคลื่อนไหวจึงต้อง
เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และกระทำโดยรู้สำนึก ตามมาตรา 59 เรียกว่า
กระทำโดยเจตนา การละเมอ, อาการฟิต, กระทำในขณะโคม่าเป็นการเคลื่อนไหว
ร่างกายโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้การวินิจฉัยการกระทำอาจจะวินิจฉัยย้อนขึ้นไปถึง
ขณะใดขณะหนึ่งซึ่งมีการกระทำแล้ว และการกระทำนั้นสามารถส่งผลให้เกิดขึ้นได้
ทั้งนี้การทำความเข้าใจในเรื่องการเคลื่อนไหวช่วยให้ทราบถึงความแตกต่างของ
การกระทำว่ามีขอบเขตเพียงใด เช่น ความหมายของการกระทำการกรกกริ่ง
รวมเสียงกริ่งเข้าไปด้วย การชำระรวมเอาผลของการกระทำเข้าไปด้วย การแยก
พิจารณาเช่นนี้ทำให้เห็นปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ชัดเจน
ยิ่งขึ้น

สำหรับพฤติการณ์แวดล้อมของการเคลื่อนไหว โดยส่วนใหญ่แล้วความผิด
เกิดขึ้นจะต้องมีการกระทำซึ่งรวมถึงการงดเว้น และการละเว้นด้วย ความจริงแล้ว
ความผิดอาจเกิดขึ้นจากเหตุการณหรือพฤติการณ์ก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่ามีกฎหมายบัญญัติ
ให้เป็นความผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่การกระทำก็ตาม เช่น กรณีพฤติการณ์อันเป็นองค์ประกอบ
ความผิดในมาตรา 59 วรรค 3 พฤติการณ์วินิจฉัยความประมาทในมาตรา 59 วรรค 4
พฤติการณ์ที่ทำให้การกระทำไม่มีความผิด ไม่ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงใน
มาตรา 62 วรรคแรก หรืออาจเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้รับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 62
วรรคท้าย เป็นต้น เพราะถ้าขาดองค์ประกอบเช่นนี้ในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบ
การกระทำความผิดจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยในกฎหมายอังกฤษ เรียกว่าภาวะ เช่นนี้ว่า
status, state of affairs หรือ fact ซึ่งถือว่าเป็นความหมาย
เกี่ยวกับ act ทำให้เป็นความผิดเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีการกระทำหรือการงดเว้น

แต่เป็นเรื่องที่เกิดจากพฤติกรรมที่เป็นข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งแล้วแต่กฎหมายบัญญัติ เช่น พฤติกรรมที่ยังคงอยู่ในราชอาณาจักรอังกฤษ เป็นความผิดภาวะที่เป็นลูกหนี้ดูแลรักษารถยนต์, การมียาเสพติดไว้ในครอบครองหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อขาย ซึ่งในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็ถือเป็นความผิดได้เช่นกันในพฤติการณ์แวดล้อมของการเคลื่อนไหวในกฎหมายจำกัดเฉพาะกรณีที่เกิดและเป็นผลโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อนำมาตัดตอนสายสัมพันธ์ของลูกโซ่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดอาจเป็นเรื่องเงื่อนไขธรรมชาติ แต่มนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการจัดเงื่อนไขในลักษณะที่เรียกว่ากฎหมาย โดยเลือกเอาลักษณะของการกระทำ พฤติกรรม ตลอดจนผลที่ประกอบกันเป็นความผิดมากำหนดเป็นฐานความผิดต่าง ๆ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ นำเอาพฤติกรรมคือเวลากลางวันหรือเวลากลางคืนมากำหนดความหนักเบาแห่งข้อหา, ความผิดฐานกรรโชก รัศเอาทรัพย์ หรือฉ้อโกง เวลาไม่ใช่เรื่องสำคัญแต่คุณลักษณะของการกระทำแทน, ความผิดฐานชิงทรัพย์กับปล้นทรัพย์จำนวนบุคคลผู้กระทำความผิด เหล่านี้ไม่ใช่เรื่องของการกระทำ แต่เป็นพฤติการณ์แวดล้อมการเคลื่อนไหวที่กำหนดความรับผิดชอบ

ผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวหรือผลของการกระทำ ปกติแล้วการกระทำต้องรวมถึงผลอยู่ในตัว ซึ่งการกระทำอาจจะต้องมีผลเกิดขึ้นและผลนั้นอาจเป็นผลที่เป็นไปโดยความสำเร็จของการกระทำเอง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวไปสิ้นสุดลงเพียงไหนก็ถือว่าเป็นผลเพียงนั้น หรือผลที่ต้องปรากฏออกมาภายนอกเหนือไปจากการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น ความตาย กรณีนี้เป็นปัญหาในเรื่องผลกับการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่เรียกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล โดยถือว่าผลเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำ

การกระทำโดยการงดเว้น, ความผิดทางอาญาอาจจะเกิดจากการงดเว้นได้เท่ากับกรกระทำเช่นกัน ซึ่งผู้งดเว้นอาจจะงดเว้นโดยเจตนา หรือประมาทก็ได้ตามมาตรา 59 วรรคท้าย ใ้ควางขอบเขตของการกระทำในการ

งดเว้นไว้ให้หมายความเฉพาะการงดเว้นที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น
 การงดเว้นของบุคคลจึงอยู่บนพื้นฐานที่ตนมีหน้าที่ หน้าที่นั้นจะต้อง เป็นไปเพื่อ
 ป้องกันผลโดยตรงมิให้เกิดขึ้น และหน้าที่นั้นจะต้อง เป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ไม่ใช่
 หน้าที่ทางศีลธรรม แต่มีสภาพการณ์อยู่หลายอย่างที่จะก่อให้เกิดหน้าที่ต้องกระทำ
 เช่น หน้าที่เกิดจากความสัมพันธ์ หน้าที่ตามกฎหมาย, หน้าที่ตามสัญญา, หน้าที่
 ในการสมัครใจเข้าไปดูแลรับผิดชอบเมื่อเขาได้ดำเนินการบางอย่างเพื่อช่วย
 เหลือผู้อื่นไปแล้ว เขาก็มีหน้าที่ต้องทำให้การ เขาช่วยของเขา เสร็จสิ้นไปอย่าง
 สมบูรณ์, หน้าที่อันเกิดจากการที่ตนได้ก่ออันตรายขึ้น, หน้าที่ในการดูแลป้องกัน
 มิให้เกิดอันตรายขึ้นแก่ผู้อื่น, หน้าที่ของเจ้าของที่ดิน หรือ เจ้าของบ้านเป็นต้น
 การงดเว้นเป็นเรื่องที่ความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำกับผลจะต้อง คำนึงถึงอยู่ด้วย
 คือโดยเหตุที่การงดเว้นเป็นความผิดคู่ควรจะทำให้เกิดผลตามปกติเป็นความผิดใน
 ประเภทที่ก่อให้เกิดขึ้นด้วย เช่น การฆ่า การฉ้อโกง หรือ ทำร้ายร่างกายสาหัส
 แต่อย่างไรก็ตามการกระทำโดยงดเว้นจะต้องไม่นำไปปะปนกับการละเว้น ซึ่งเป็น
 ความผิดโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดจากการละเวนนั้นว่าจะมีอย่างไรหรือไม่ เพียงแต่
 ละเว้นไม่กระทำการตามที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ก็เป็นความผิดแล้ว อนึ่งการละเว้นที่
 กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอาจต้องมีผลปรากฏ เช่น มาตรา 147, 158
 159, 160, 163 แต่ไม่ถือว่าเป็นการงดเว้น ไม่ป้องกันผลที่เกิดขึ้นตามมาตรา
 59 วรรคท้าย ซึ่งเป็นลักษณะของผลประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง
 การกระทำกับผลใดด้วย

อนึ่งการพิสูจน์ว่าผลนั้นเกิดมาจากการกระทำ ถือว่าเป็นเรื่องของ
 พยานหลักฐานเพราะการวินิจฉัยผลมักจะ เกี่ยวกับการพิสูจน์ว่ามีพยานหลักฐาน
 เพียงพอหรือฟังได้แค่ไหน เมื่อผลที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำที่ปรากฏทางพยาน
 หลักฐานเพียงใด ก็คงสงสัยได้เพียงนั้น ถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาฆ่า เช่น ไม่ได้
 ใช้อาวุธปืนยิง แต่คง เป็นเพียงพยายามทำร้ายร่างกาย ถ้าได้ความว่าใครทำร้าย
 แผลใดก็สงสัย โทษเท่าที่ได้ความ แต่หากกรณีเป็นว่าได้มีเหตุแทรกแซง เช่น ก. เป็น
 โรคหัวใจอยู่ และถูก ข. ยิงที่ ขา ตอมา ก. ถึงแก่ความตาย ถ้าพิสูจน์ได้ว่า

ข้อเท็จจริงในส่วนความตายของ ก. เกิดจากหัวใจวายเช่นนี้ ข. ไม่ต้องรับผิดชอบถึงความตายที่เกิดขึ้นนั้น เมื่อการพิสูจน์พยานหลักฐานมีประสิทธิภาพมากจนสามารถพิสูจน์ถึงความผิดของการกระทำใดแล้ว ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลก่อกวนสำคัญลงไป ดังนั้นในส่วนของผลที่นอกเหนือจากพยานหลักฐานจะนำไปสู่การศึกษาถึงหลักเกณฑ์ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

ลักษณะของผลการกระทำ

ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงได้ โดยไม่ต้องสืบพยานในข้อเท็จจริงที่มีการสันนิษฐานไว้แล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานในทางกฎหมาย กรณีที่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด เช่น มาตรา 4 , 60, 286 ลักษณะของผลประเภทนี้ ศาลวินิจฉัยผลที่เกิดขึ้นไปตามกฎหมายในกรณีที่กฎหมายบัญญัติว่า "ให้ถือว่า" นั้น ในสายตาของกฎหมายอาญาแล้วข้อสันนิษฐานเด็ดขาดนี้สามารถช่วยคลี่คลายปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลได้อย่างมากประการหนึ่งทีเดียว หากว่าลักษณะของผลเป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาดก็จะผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ฝ่ายจำเลยที่ได้เปรียบในการเสนอพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ถึงผลที่ปรากฏอันอาจจะ เป็นประโยชน์ให้ศาลวินิจฉัย เป็นคุณแก่จำเลยต่อไปตามสมควรถ้าจำเลยสามารถนำสืบหักล้างได้

ในความผิดเด็ดขาด เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา เพื่อจะทราบความผิดใดเป็นความผิดเด็ดขาด ก็จำต้องดูกฎหมายเป็นรายฉบับ และความผิดเป็นรายความผิดไปว่าให้ต้องรับผิดชอบได้ กระทำโดยไม่มีเจตนา เมื่อได้พิจารณาในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นว่าไม่มีความผิดฐานใดเป็นความผิดเด็ดขาด เพราะจะเป็นความผิดทางอาญาจะต้องกระทำโดยเจตนา เว้นแต่ลักษณะความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้อื่น บุคคลนั้นจะมีได้รวมกระทำ, ใช้, สนับสนุน, เช่น มาตรา 213 หรือกรณีมาตรา 294

299, 63 ไม่ต้องการจะเกิดผลเช่นนั้นหรือไม่ ทั้งนี้อาจเป็นเหตุบังเอิญ
โดยบังเอิญ ฉะนั้นลักษณะของผลในความคิดเกิดขึ้น เมื่อมีการกระทำเกิดขึ้น
แล้วก็นำกฎหมายมาปรับกับความรับผิดชอบของผู้กระทำ โดยไม่ต้องพิจารณา
ถึงการกระทำว่าสัมพันธ์กับผลเพียงใดเลย

การพยายามกระทำความคิด, โดยส่วนใหญ่แล้วความสัมพันธ์ระหว่าง
การกระทำและผล มักจะเป็นเรื่องความคิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เมื่อเขาขาด
ความรับผิดชอบทางอายุและปรากฏผลให้เห็นได้ ฉะนั้นการพยายามกระทำความคิด
ย่อมสามารถเกี่ยวข้องกับและถือว่ามีผลของ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลได้
แต่ก็เป็นส่วนน้อย ทั้งนี้ในเรื่องของการพยายามกระทำความคิด แม้ยังไม่ถึงขั้น
ความคิดสำเร็จกฎหมายก็ลงโทษได้ เพราะกฎหมายถือว่ามีเจตนาชั่วร้ายอันเป็น
เรื่องจิตใจของผู้กระทำด้วย

ความคิดทางอายุที่เอาผลมาพิจารณา, ถ้าไม่เป็นผลแล้วถือว่า
ขาดองค์ประกอบความคิด ได้แก่ความคิดที่กระทำโดยเจตนาเฉพาะบางฐาน
จนเป็นความผิดสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลซึ่งผู้กระทำ
ประสงค์ไม่เกิดผลตามที่ประสงค์รับผิดชอบพยายาม มีหลักในการพิจารณา
เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล คือต้องดูว่าถ้าไม่มีการกระทำเช่นนั้น
ผลจะเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าหากมีเหตุใหม่ซึ่งไม่อาจคาดหมายได้เข้ามาแทรก อาจ
ต้องถือว่าทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดกันไป โดยถือว่าผลที่
เกิดขึ้นเป็นผลของเหตุใหม่, ความคิดที่ใดกระทำโดยประมาทส่วนใหญ่ของการผล
เป็นองค์ประกอบความคิด และผลเป็นสาระสำคัญแน่นอน ถือหลักว่าจะมีความ
สัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลก็ต่อเมื่อผลที่เกิดขึ้นเป็นผลใกล้ชิดหรือเป็นผล
โดยตรงของการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบ, หรือความคิดทางอายุ
ประเภทที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผลของการกระทำ ซึ่งมีหลักวินัย
ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลบัญญัติไว้ในมาตรา 63 หลักผล
ธรรมคา เนื่องจากลักษณะของผลของการกระทำความคิดอายุเหล่านั้น เป็นความคิด

ที่มีผลปรากฏ ผลอาจจะเป็นเรื่องเพียงชั่วขณะหนึ่ง หรืออาจเป็นผลที่ปรากฏถาวรอยู่แล้วจากความนึกเกิดขึ้นสำเร็จครบองค์ประกอบแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไปเลย ในการพิจารณาความนึกประเภทที่กระทำโดยเจตนาว่าผลแห่งการกระทำมีความสัมพันธ์กับการกระทำเพียงใดหรือไม่ จึงมีความสำคัญน้อย แต่ในความนึกที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้าย เช่น กระทำโดยไม่เจตนาหรือประมาท หรือความนึกที่ผลแห่งการกระทำเกิดขึ้นเกินกว่าเจตนา ในความนึกประเภทนี้ผลของการกระทำ เป็นสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณา ซึ่งจำต้องอาศัยทฤษฎีเกี่ยวกับผลของการกระทำและความรับผิดชอบ (ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล) เพื่ออธิบาย ในกฎหมายอาญามัชฌิมมาตรา 63 ถึงผลธรรมคาเรื่องเดียว จึงอาจจะยังไม่เพียงพอ

นโยบายการลงโทษทางอาญา ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยนโยบายการลงโทษทางอาญา เพราะมีเหตุผลพิเศษ รัฐเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีผลกระทบต่อรัฐ การปกครอง การบริหารงานของรัฐ จึงมีนโยบายการลงโทษให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐ ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อย, ส่งเสริมความสมบูรณ์พูลสุขของเอกชน และส่วนรวม และส่งเสริมศีลธรรม แต่วัตถุประสงค์ของนโยบายของรัฐในการลงโทษอาจไปไกลเคียงกับการตีความกฎหมายได้ และเป็นเรื่องกระบวนการของรัฐ ซึ่งไม่อาจนำมาใช้กำหนดว่าอะไรเป็นความผิดได้ แต่สามารถนำไปใช้กับกรณีที่จะลงโทษหรือไม่ลงโทษเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

วิวัฒนาการ และแนวความคิดเกี่ยวกับผลของการกระทำและความรับผิดชอบ ผลอย่างไรที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบนั้น เป็นการยากที่จะกำหนดให้แน่นอนตายตัว เพราะฉะนั้นนักนิติศาสตร์จึงได้วางทฤษฎีไว้หลายทฤษฎีด้วยกันคือ

(1) ทฤษฎีที่ถือเอาน้ำหนักแห่งเหตุเป็นประมาณ - เป็นทฤษฎีที่พิจารณาถึงน้ำหนักของการกระทำในการก่อให้เกิดผล (2) ทฤษฎีที่ถือเอาคุณสมบัติแห่งเหตุเป็นประมาณ - ทฤษฎีนี้ได้แบ่งเงื่อนไขของการกระทำออกเป็น 2 พวก พวกหนึ่งเกิดจากการเคลื่อนไหว (dynamic) อีกพวกหนึ่งเป็นเหตุคงที่ (stable) และถือว่าเฉพาะพวกแรกเท่านั้นที่เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดผล

(3) ทฤษฎีเงื่อนไขโดยตรง และใกล้ชิดกับผลที่เกิดขึ้น ทฤษฎีนี้ถือว่าเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์กับผล ต้อง เป็นเงื่อนไข หรือ การกระทำมีความสัมพันธ์โดยตรง และใกล้ชิดกับผลที่เกิดขึ้น (4) ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม - ทฤษฎีวางหลักเกณฑ์ว่าการกระทำใด ๆ ซึ่งเหมาะสมที่จะก่อให้เกิดผลนั้น ๆ โดยทั่วไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดผลเช่นนั้น (5) ทฤษฎีเงื่อนไข - ทฤษฎีนี้ถือว่า การกระทำทุก ๆ อย่างย่อมได้ชื่อว่า เป็นเหตุให้เกิดผล ถ้าหากว่าการกระทำนั้น ๆ ถ้าไม่มีอยู่แล้ว ผลนั้น ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น (6) ทฤษฎีความรับผิดชอบในทางภาวะวิสัย - ทฤษฎีนี้ถือหลักว่า ผลของการกระทำจะเป็นผลที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อการกระทำนั้น ก่อเหตุอันตรายต่อการ เกิดผลที่กฎหมายไม่พึงประสงค์ขึ้น และอันตรายได้เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

หลักและทฤษฎีซึ่งศาลฎีกาได้นำมาใช้ เป็นส่วนใหญ่ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การกระทำและผลก็คือ ทฤษฎีเงื่อนไข และทฤษฎีเหตุเหมาะสม

สาระสำคัญของทฤษฎีทั้งสองคือ ทฤษฎีเงื่อนไข - ถือว่าการกระทำทุกอย่างที่รวมกันเป็นต้นเหตุให้เกิดผลขึ้น ถ้าขาดอย่างหนึ่งอย่างใดเสีย ผลก็จะไม่เกิดขึ้น ถ้าผลไม่เกิดขึ้นก็ถือว่า การกระทำนั้นมีความสัมพันธ์กับผล แต่ถ้ามัวแต่ไม่มีการกระทำนั้นแล้ว ผลก็ยังเกิดขึ้น ก็คงถือว่าการกระทำนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับผล เพราะฉะนั้นการวินิจฉัยความหมายของทฤษฎีเงื่อนไข สามารถแยกพิจารณาได้คือ

1. ถ้าไม่มี การกระทำ ผลจะไม่เกิด
2. มีเหตุอื่นทำให้เกิดผลนั้นด้วย
3. แม้ไม่มี การกระทำ ผลก็ยังเกิด

ส่วนทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม - วางหลักเกณฑ์โดยให้พิจารณาว่า เงื่อนไขต่าง ๆ ที่มารวมกันเพื่อก่อให้เกิดผลนั้น อันใดเป็นเหตุให้เกิดผลน้อยกว่ากันอย่างไร เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่าง การกระทำและผล วิธีพิจารณานี้ให้ดูจากผล

ที่เกิดขึ้นย้อนขึ้นไปถึงเหตุต่าง ๆ ที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดขึ้นตามลำดับ แล้วต้องเอาเหตุซึ่งควยตัวของมันตามปกติธรรมดาแล้วไม่ก่อให้เกิดผลเช่นนั้นออกไปเสีย คงเหลือไว้แต่เหตุที่เหมาะสมจริง ๆ เท่านั้น

พิจารณาจากปัญหาของการนำเอาทฤษฎีทั้งสองมาใช้แล้วปรากฏว่าในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไข บ่อยครั้งที่เมื่อเหตุอื่นเข้ามาแทรกแซง แต่อย่างไรก็ตามเหตุแทรกแซงที่จะนำมาพิจารณาได้นั้นโดยเพื่อหาแล้วจะต้องมีลักษณะเป็นสาเหตุที่เหมาะสมควย กล่าวคือเหตุนั้นเหมาะสมเพียงพอตามปกติที่จะเกิดผลเป็นความคิดขึ้นหรือไม่ เพราะฉะนั้นโดยตัวของมันเองแล้ว เหตุแทรกแซงคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก และเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงขึ้น

เหตุแทรกแซงนั้น อาจเกิดขึ้นได้จากกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. เหตุแทรกแซงที่มีได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ หรือเรียกว่า เหตุการณ์ธรรมชาติ
2. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งยังสามารถแยกออกเป็น
 - 2.1 เหตุแทรกแซงซึ่งเกิดจากการกระทำของจำเลย
 - 2.2 เหตุแทรกแซงซึ่งเกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย
 - 2.3 เหตุแทรกแซงซึ่งเกิดจากการกระทำของบุคคลที่สาม

กรณีที่เป็นปัญหามากในการพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลก็คือ กรณี ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลสะกุดหยุดกลาง กล่าวคือในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นยังเป็นที่หุมเถียงกันว่า ถ้าหากมีบุคคลอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน มากระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาท หรือโดยมีเหตุการณ์ตามธรรมชาติมาเป็นเหตุให้เกิดผลควย จะถือว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอยู่ต่อไปหรือไม่ กฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษได้ถือเอาความ

สัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลสะกดหุคหลง จากการที่มีบุคคลที่สามเข้ามา
 ชักขวาง โดยไม่ได้รับอนุญาต และโดยไม่ได้คาดหมายจนไม่อาจถือได้ว่าเป็นผล
 แห่งการกระทำเดิม ส่วนกฎหมายอาญาของอิตาลียอมรับว่าความสัมพันธ์ระหว่าง
 การกระทำและผลอาจสะกดหุคหลงได้ กล่าวคือคนเหตุซึ่งบังเกิดขึ้นในเวลาต่อมา
 จะทำให้ความสัมพันธ์ขาดออกจากกัน ก็ต่อเมื่อเหตุนั้นเอง เพียงพอที่จะทำให้เกิด
 ผลเช่นนั้นได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อมีการกระทำหรือการงดเว้นในเรื่องซึ่ง เป็น
 ความผิดทางอาญาได้เองแล้ว ก็ให้ลงโทษสำหรับการกระทำหรือการงดเว้นอันนั้น
 สำหรับกฎหมายอาญาเยอรมันไม่ยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล
 สะกดหุคหลง แต่ถือว่ามีการณ์บางกรณีที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและ
 ผลเสียเลย

เมื่อเทียบเคียงกฎหมายอาญาของเยอรมัน และกฎหมายอาญาของ
 อิตาลีตามที่ได้อธิบายมาแล้ว เห็นว่าผลลัพธ์แห่งกฎหมายทั้งสองเท่ากัน คือ ใน
 กรณีที่กฎหมายอาญาเยอรมันถือว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล
 เสียเลย กฎหมายอาญาอิตาลีถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล
 สะกดหุคหลงและความไม่ใหญ่กระทำต้องรับผิดชอบในทางอาญา เช่นเดียวกัน และ
 ถ้าพิจารณาจากคำพิพากษาของ อังกฤษแล้วก็จะพบว่าผลลัพธ์นั้นลงรอยกับกฎหมาย
 อาญาอิตาลี และกฎหมายอาญาเยอรมันเหมือนกัน

เนื่องจากการวินิจฉัยผลธรรมชาติของทฤษฎีเจ็อนไซ สามารถกระทำได้
 โดยไม่มีจุดสิ้นสุด และทฤษฎีเหตุเหมาะสมควรสามารถพิจารณาได้กว้าง เช่นกัน จึง
 จำเป็นต้องอาศัยหลักสำคัญมาประกอบควยว่า กรณีใดที่ผู้กระทำไม่ของรับผิดชอบ
 ประกอบควย

1. ผู้กระทำไม่มีเหตุที่จะต้องรับผิดชอบทางอาญา
2. มีเหตุเกิดขึ้นใหม่ทำให้ไม่ของรับผิดชอบในความสัมพันธ์ระหว่าง
 การกระทำและผลนั้น
3. ความประมาทของผู้กระทำในตอนแรก อาจจะเป็นคนละ
 ลักษณะ ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับภัยที่เกิดขึ้นเลย

นอกจากกรณีที่ไม่อาจจะมองข้ามไปก็คือเรื่องความผิดที่ได้รับ
หนักขึ้นโดยอาศัยผลของการกระทำ ซึ่งปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้นำเอา
ทฤษฎีเหตุเหมาะสมมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา 63 มาตราที่กำหนด
ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษหนักขึ้นเพราะ
ผลของการกระทำว่า ผลนั้นต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ จึงเป็นการกำหนด
หลักเกณฑ์ตามทฤษฎีเหตุเหมาะสม อย่างไรก็ตาม แม้วามาตรา 63 จะได้บัญญัติ
ให้ถือเอาผลธรรมดาในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผล
แห่งการกระทำ ศาลก็ยังคงถือแนวคำพิพากษาของไซประมวลกฎหมายอาญา คือ
แม้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นจะเนื่องด้วยความผิดของผู้ถูกกระทำ หรือบุคคลภายนอกกรรม
อยู่ด้วย ก็ยังถือว่า เป็นผลธรรมดา

ผลของการกระทำกับการวินิจฉัยความรับผิด ผลของการกระทำ
ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นองค์ประกอบความผิด ต้องอาศัยหลักความสัมพันธ์ระหว่าง
การกระทำกับผลเพื่อกำหนดความรับผิดด้วยไม่ได้ใช่เจตนามากำกับ เพราะจะต้อง
เกิดผลตามที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นความผิดสำเร็จ โดยสามารถแยกพิจารณา
ความรับผิดตามผลของการกระทำเป็น 4 พวก คือ (1) ผลของการกระทำที่
เกิดขึ้นในกรอบแห่งเจตนา - ซึ่งความรับผิดจะเป็นผลมาจากการกระทำที่ผู้
กระทำประสงค์หรือเล็งเห็นผลมิได้ใช่เจตนามาพิจารณาอย่างเดียวกัน ในส่วนของ
ผลการกระทำต้องอาศัยหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลตามทฤษฎี
เจือปนใช่ (2) ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นนอกกรอบแห่งเจตนาเป็นกรณี
ไม่ได้ใช่เจตนามาพิจารณาให้ผู้กระทำต้องรับผิด เพราะผลของการกระทำมิได้
เกิดขึ้นตามที่ผู้กระทำประสงค์หรือเล็งเห็นผล ต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่างการ
กระทำกับผลตามทฤษฎีเจือปนใช่ (3) ผลของการกระทำทำให้ผู้กระทำได้รับ
โทษหนักขึ้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนอกกรอบแห่งเจตนาเช่นกัน จึงไม่ใช่เจตนามา
พิจารณาผลที่ผู้กระทำต้องรับผิด แต่ใช้ทฤษฎีผลธรรมดา มาตรา 63 หรือ
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลคือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม และ

(4) ผลของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุใหญ่จนถึงแก่ความตายได้รับอันตราย
แก่กายหรือจิตใจ กฎหมายไม่ต้องการเจตนาในส่วนผลของการกระทำ แต่ต้องการ
ผลที่เป็น concrete มากำหนดความรับผิดโดยใช้ทฤษฎีเงื่อนโซ่ ทั้งนี้ผลของการ
กระทำในการวินิจฉัยความรับผิดในทางอาญาใช้ทฤษฎีเงื่อนโซ่เป็นส่วนใหญ่ กรณีมี
เหตุแทรกแซงหรือมีเหตุอื่นที่เหมาะสมก็จะต้องใช้ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาพิจารณาด้วย

ในความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย มีแนวความคิดวินิจฉัยผลของการ
กระทำเป็น 2 ความเห็น ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า มาตรา 295 เป็นบทหนักของมาตรา
391 ต้องใช้ทฤษฎีผลรวมคาในมาตรา 63 วินิจฉัย อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ามาตรา
295 มีโทษหนักเท่ากับ 391 เหมือนอย่างมาตรา 297 เป็นบทหนักของ
อาชญากรรมมาตรา 295 จึงเป็นคนละหลักกัน เพราะมาตรา 295 ไม่ต้องใช้กำลัง
ก็ได้ แต่มาตรา 391 ต้องใช้กำลัง ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายหลัง เพราะมาตรา
295 และ 391 สามารถแยกจากกันได้โดยมาตรา 295 เป็นความผิดหลักในความ
ผิดฐานทำร้ายร่างกายและไม่ได้จำกัดว่าต้องใช้กำลังทำร้ายหรือไม่ต้องมีผลเป็น
อันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างมาตรา 391 ซึ่ง เป็นความแตกต่างกันของทั้ง
2 มาตรา ดังนั้นหากผลของการทำร้ายทำให้ถึงตายหรือมีเหตุแทรกแซงก็สามารถ
ใช้ทฤษฎีเงื่อนโซ่หรือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี

ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดผลเป็นความผิดตาม
ที่กฎหมายบัญญัติตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลแล้ว แม้จะมี
ผู้ก่อเหตุให้เกิดผลนั้นขึ้นน้อย โดยไม่เป็นเหตุที่ถึงกับตัดความสัมพันธ์แล้ว ผู้ที่
กระทำโดยประมาทอันทำให้เกิดผลขึ้น จะ เป็นผู้หนึ่งผู้ใด หรือหลายคนต่างประมาท
แม้อีกฝ่ายประมาทมากกว่าก็ตาม บุคคลเหล่านั้นต่างมีความผิดฐานประมาทได้ทุกคน

ความผิดฐานฆาตกรรมโดยไม่เจตนา, มีความเห็นแยกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรก
ใช้ทฤษฎีผลรวมคา เพราะมาตรา 290 เป็นบทหนักกว่ามาตรา 295 หรือ 391
อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า มาตรา 290 ไม่ใช่บทหนักของมาตรา 295 หรือ 391 การ
ทำร้ายตามมาตรา 290, 295, 391 ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน จึงไม่ต้องใช้ทฤษฎี-

ผลรวมคาในมาตรา 63 แต่ใช้หลักทั่วไป คือทฤษฎีเงื่อนไซหรือเมื่อมีเหตุแทรกแซง ความทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมแล้วแก่กรณี ในความผิดฐานนี้ตามหลัก Common Law จะใช้หลัก 1 ปี กับ 1 วัน (Year and a Day Rule)

ผลของการกระทำผิดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เทียบได้กับ

ความผิดตามกฎหมายในระบบ Common Law ที่เรียกว่า Felony Murder เช่นคดีชิงทรัพย์ แล้วมีคนถูกเหตุการณ์ตั้งใจตัวใจวายตาย ความทฤษฎีเงื่อนไซ ความตายที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นความผิดและเป็นความตายที่เกิดขึ้นจากการชิงทรัพย์ เหมือนกฎหมายไทย (ในแง่เปรียบเทียบผลของการกระทำผิดทำให้ได้รับโทษหนักขึ้น) แต่ผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการชิงทรัพย์ธรรมดาต้องพิจารณาตามมาตรา 63 เรื่องผลรวมคาหรือคดีหนึ่งเห็นวักกชัง เมื่อเกิดผลเป็นความตายเกิดขึ้นต้องรับผิดฐาน felony murder แต่กฎหมายไทยไม่ไปไกลถึงขนาดนั้น การที่จะถือว่า ฆาตกรหรือไมยังต้องดูเจตนาของจำเลยอีก หากว่าการกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดในตัวต้องพิจารณาว่าเป็นผลทำให้คนตายหรือไม่ กล่าวคือความผิดบางอย่าง เช่น กักขัง ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ต่อมา เป็นเหตุให้คนตายเป็นเรื่องของผลที่ทำให้รับโทษหนักขึ้นต้องพิจารณามาตรา 63 ว่าเป็นผลรวมคาหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่น่าพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมีอยู่ว่า มาตรา 63 เพียงพอไหมในเรื่องผลของการกระทำและความรับผิดในทางอาญา ซึ่งในเรื่องผลของการกระทำแล้วเรามีกฎหมายบัญญัติไว้เพียงมาตราเดียว ในหมวด ความรับผิดในมาตรา 63 ได้แก่เรื่องผลรวมคาที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น โดยใช้แนวทางของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมช่วยในการวินิจฉัยขอบเขตของความรับผิดของผู้กระทำสำหรับผลของการกระทำกรณีอื่น ๆ นอกจากที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นแล้วไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ คงบัญญัติไว้ในภาคความผิดปะปนกันไปในมาตราต่าง ๆ แล้วแต่อาจจะต้องการให้ผลของการกระทำแบบใดเป็นความผิดสำเร็จ

เนื่องจากทฤษฎีที่เป็นหลักทั่วไปในการวินิจฉัยผลของการกระทำคือทฤษฎีเจื่อนใจ ไม่ใช่ทฤษฎีผลธรรมคา ในส่วนนี้จึงอาจจะเสนอแนะให้กฎหมายบัญญัติเพิ่มเรื่องผลของการกระทำนอกจากกรณีที่ทำให้รับโทษหนักขึ้นเข้าไปในมาตรา 63 เช่น บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ถูกลงโทษ เมื่อผลที่ทำความเสียหายหรือเป็นอันตรายนั้น ไม่ใช่ผลแห่งการกระทำหรือการงดเว้นของตน" หรือบัญญัติว่า "การที่มีคนเหตุหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเกิดขึ้นก่อน พร้อม ๆ หรือหลังแก่กันและกัน แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือการงดเว้นของผู้กระทำผิดก็ตาม ก็อาจจะไม่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำหรือการงดเว้นกับผลที่เกิดขึ้นขาดออกจากกัน" และ ความสำคัญในการตัดสินปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเจื่อนใจอยู่ที่เหตุแทรกแซงเพราะมนุษย์หรือเหตุอื่นที่เข้ามาแทรกแซงและสามารถตัดความสัมพันธ์ลงหรือทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ และผลสะคุดยุคคลงได้ เมื่อเหตุอื่นเพียงพอที่จะทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้ ฉะนั้นอาจจะบัญญัติถึงเหตุแทรกแซงไว้เพื่อใช้วินิจฉัยความรับผิด เช่น บัญญัติว่า "เหตุแทรกแซงหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังการกระทำของผู้กระทำในตอนแรกและ เป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลบนปลายขั้น และผู้กระทำจะต้องรับผิดเมื่อสามารถคาดหมายได้ " เพราะในส่วนที่เป็นเจื่อนใจแล้ว บางกรณีอาจจะมีเหตุแทรกแซงมาตีความรับผิดในลวนของทฤษฎีเจื่อนใจ ยิ่งกว่านั้น การทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295, 297, 591 แล้วเกิดผลเป็นความตาย หรือมีเหตุแทรกแซงต่าง ๆ ทำให้เกิดความตายขึ้น ตามมาตรา 290 การบัญญัติทฤษฎีเจื่อนใจเป็นกฎหมายเพิ่มขึ้นจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการวินิจฉัยบทหนักได้ เพราะ มาตรา 290 ไม่ใช่ผลธรรมคาตามมาตรา 63 ที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น แม้ว่าผลนั้นจะ เกิดขึ้นเกินกว่าเจตนาก็ตาม

เพื่อให้มาตรา 63 บัญชีรวมเอาเรื่องผลของการกระทำไว้ในหมวด ความรับผิดเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ เป็นสำคัญคือ หลักเกณฑ์ทั่วไปของผลของการกระทำ เหตุแทรกแซง และผลธรรมคา โดยมีรูปแบบที่เสนอแนะ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีเจื่อนใจ และทฤษฎีเหตุเหมาะสม อันสามารถนำไปใช้กับกรณีได้อย่างรัดกุมยิ่งขึ้น

"มาตรา 63 บุคคลจะไม่ถูกลงโทษ เมื่อผลที่ทำความเสียหาย หรือเป็น
ภัยอันตรายนั้น ไม่ใช่ผลแห่งการกระทำหรือการรบกวนของตน

ถ้ามีเหตุซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการกระทำในวรรคแรก อันก่อให้เกิดผลนั้นปลาย
ขึ้น บุรุษกระทำจะต้องรับผิดชอบเมื่อคาดหมายได้เช่นนั้น

ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้บุรุษกระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของ
การกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้"

หากจะโต้แย้งว่า เรื่องเช่นนี้ไม่จำต้องบัญญัติไว้ก็ได้ เพราะสามารถศึกษา
จากทฤษฎีแล้วนำมาปรับวินิจฉัยความรับผิดชอบก็ตาม แต่ยังมีกฎหมายบางส่วนที่ละเลย
ไม่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงอาจทำให้ขาดพื้นฐานในทาง
ความคิด สำหรับวินิจฉัยขอบเขตความรับผิดชอบของผลการกระทำได้ จึงควรบัญญัติเป็น
กฎหมายไว้ให้ชัดเจน แทนที่จะมีเพียงบทบัญญัติในเรื่องผลของการกระทำทฤษฎีผลธรรมคา
เพียงทฤษฎีเดียวที่ใช้วินิจฉัยความรับผิด. ทั้งที่ยังมีทฤษฎีเงื่อนไขซึ่งเป็นหลักทั่วไป
ใช้กับความผิดอาญาประเภทที่ก่อการผล. ทำให้ความผิดสำเร็จหรือผลเป็นองค์ประกอบ
ความผิดได้อีก มิใช่เพียงผลของการกระทำทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นเท่านั้น ซึ่งหาก
มีกฎหมายรองรับยอมทำให้การให้เหตุผลประกอบการใช้กฎหมายหนักแน่น มีผลบังคับ
ทางด้านกรวินิจฉัยความรับผิดทางอาญายิ่งขึ้น โดยมีไว้เป็นเพียงเชิงทฤษฎีอย่างเดียว
และผลของการกระทำเป็นเรื่องที่ไม่อาจวางหลักเกณฑ์ใดตายตัว เนื้อหาของทฤษฎี
มีทั้งหลักและข้อยกเว้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการให้เหตุผลประกอบการวินิจฉัยลง
โทษผู้กระทำผิด จึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีแนวความคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการ
กระทำและผลมาอธิบาย ฉะนั้นเพื่อให้มาตรา 63 มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงจำเป็น
ต้องบัญญัติหลักเกณฑ์เพิ่มขึ้น ซึ่งมีบางประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้แล้ว
ดัง เช่นกฎหมายอาญาของประเทศอิตาลี เป็นต้น